شى جىنپىڭ ئاسىيا مەدەنىيلىك سۆزلىشىش يىغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىغا قاتناشتى

ھەم ئاساسىي مەقسەت نۇقتىسى سۆزلىدى

(بېشى 1 ـ بەتتە)

شى جىنپىڭ مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: ئاسىيادىكى ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ تاغ ـ دەريالىرى تۇتاش، ئادەمىيەت ئالاقىسى يېقىن بولۇپ، ئوخشاپ كېتىدىغان تارىخىي مۇھىتقا، ئوخشاش ئارزۇ ـ ئىنتىلىشقا ئىگە. كەلگۈسىگە يۈزلەنگىنىمىزدە، بىز ئومۇمىي ۋەزىيەتنى ئىگىلەپ، ئېقىمغا ماسلىشىپ، تىرىشىپ ئاسىيا خەلقىنىڭ گۈزەل تۇرمۇشقا بولغان ئىنتىلىشىنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇشىمىز كېرەك. ئاسىيا خەلقى بىر تىنچ، خاتىرجەم بولغان ئاسىيانى ئارزۇ قىلىدۇ، ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ ئۆزئارا ھۆرمەت قىلىپ، ئۆزئارا ئىشىنىپ، ئېجىل ـ ئىناق ئۆتۈپ، دۆلەت ھالقىغان، زامان ـ ماكان ھالقىغان، مەدەنىيلىك ھالقىغان ئالاقە پائالىيىتىنى كەڭ قانات يايدۇرۇپ، ئالتۇندىنمۇ قىممەتلىك تىنچلىق چاغلىرىنى ئورتاق قوغدىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ. ئاسىيا خەلقى بىر ئورتاق گۈللەنگەن ئاسىيانى ئارزۇ قىلىدۇ، ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ بىرلىكتە كۆچ چىقىرىپ ئوچۇق، سىغدۇرۇشچان، ئومۇم مەنپەئەتلىنىدىغان، تەڭپۇڭ، ئورتاق پايدا ئالىددىغان ئىقتىسادنىڭ يەر شارىۋىلىشىشنى ئالغا سىلجىتىپ، قىسمەن دۆلەتلەردىكى خەلق ئامىمىسى يەنىلا دۇچ كېلىۋاتقان نامراتلىق، قالاقلىقنى ئورتاق تۇگىتىپ، بالىلارغا كېيىم ـ كېچەك، يېمەك ـ ئىچمەكتىن غەم قىلمايدىغان تۇرمۇشنى ئورتاق يارىتىپ بېرىشنى ئۈمىد قىلىدۇ. ئاسىيا خەلقى بىر ئېچۇۋېتىلگەن، تۇتاشقان ئاسىيانى ئارزۇ قىلىدۇ، ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ ئېچۇۋېتىش روھىدا چېگىرا تۇرۇپ، سىياسەتتە پىكىرلىشىش، ئەسلىمەنى تۇتاشتۇرۇش، سودىنى راۋانلاشتۇرۇش، مەبلەغنى يۇرۇشتۇرۇش، ئەل رىشتىنى تۇتاشتۇرۇشنى ئالغا سىلجىتىپ، ئاسىيا تەقدىرى ئورتاق گەۋدىسى، ئىنسانىيەت تەقدىرى ئورتاق گەۋدىسىنى ئورتاق بەرپا قىلىشنى ئۈمىد قىلىدۇ.

شى جىنپىڭ مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: مەدەنىيەتلىك كۆپ خىل بولغاچقا ئالماشتۇرۇلىدۇ، ئالماشتۇرۇلغاچقا ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىنىدۇ، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىنغاچقا تەرەققىي قىلىدۇ. بىز دۇنيادىكى ئوخشاش بولمىغان دۆلەت، ئوخشاش بولمىغان مىللەت، ئوخشاش بولمىغان مەدەنىيەتنىڭ ئالماشتۇرۇلۇشى، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىنىشىنى كۆچەيتىپ، ئاسىيا تەقدىر ئورتاق گەۋدىسى، ئىنسانىيەت تەقدىرى ئورتاق گەۋدىسىنى ئورتاق قۇرۇشنىڭ ئادەمىيەت ئاساسىنى مۇستەھكەملىشىمىز كېرەك. شى جىنپىڭ تۆت نۇقتىلىق تەشەببۇسنى ئوتتۇرىغا قويدى.

بىرىنچى، ئۆزئارا ھۆرمەتلەش، باراۋەر مۇئامىلە قىلىشتا چىڭ تۇرۇش. ئىنسانلار پەقەت تېرىسىنىڭ رەڭگى، تىلى ئارقىلىق پەرقلىنىدۇ، مەدەنىيەتلىك پەقەت رەڭدارلىق ئارقىلىق پەرقلىنىدۇ، لېكىن ھەرگىزمۇ يۇقىرى ـ تۆۋەنلىك، ياخشى ـ يامانلىق پەرقى بولمايدۇ. بىز باراۋەر بولۇش ۋە ھۆرمەت قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، تەكەببۇرلۇق ۋە بىرتەرەپلىمە قاراشنى چۆرۈپ تاشلاپ، ئۆز مەدەنىيلىكىمىز ۋە باشقا مەدەنىيلىكنىڭ پەرقىگە بولغان تونۇشمىز، چۈشەنچىمىزنى چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، ئوخشاش بولمىغان مەدەنىيلىك جەھەتتىكى ئالماشتۇرۇش، سۆزلىشىش، ئىناق بىللە ئۆتۈشكە تۇرتكە بولۇشىمىز كېرەك.

ئىككىنچى، گۈزەللىكلەردىن ھۆزۈرلىنىش، گۈزەللىكلەردە ئورتاقلىشىشتا چىڭ تۇرۇش. بارلىق گۈزەل شەيئىلەرنىڭ ھەممىسى باغلىنىشلىق بولىدۇ. كىشىلەرنىڭ گۈزەل شەيئىلەرگە بولغان ئىنتىلىشنى ھەرقانداق كۈچ توسۇۋالالمايدۇ. بىز ھەم ئۆز دۆلىتىمىزنىڭ مەدەنىيلىكىنى جۇشقۇن ھاياتىي كۈچكە تولدۇرۇشىمىز، ھەم باشقا دۆلەتلەر مەدەنىيلىكىنىڭ تەرەققىياتىغا شارائىت ھازىرلاپ بېرىشىمىز، دۇنيا مەدەنىيلىكى گۈلزارلىقىنى رەڭگارەڭ گۈللەر بىلەن تولدۇرۇشىمىز كېرەك.

ئۈچىنچى، ئوچۇق، سىغدۇرۇشچان بولۇش، ئۆزئارا ئۆگىنىش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشتا چىڭ تۇرۇش. ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىش مەدەنىيلىك تەرەققىياتىنىڭ ماھىيەتلىك تەلىپى. مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىش تەڭ، باراۋەر بولۇشى، كۆپ مەنبەلىك، كۆپ يۆنىلىشلىك بولۇشى، ھەرگىزمۇ زورمۇزور، مەجبۇرىي بولماسلىقى، يەككە، تاق يۆنىلىشلىك بولماسلىقى كېرەك. بىز دېڭىزدەك كەڭ كۆڭلى ـ كۆكسىمىز بىلەن مەدەنىيەت ئالاقىسىدىكى قورغاننى بۇزۇپ تاشلاپ، ھەممىنى قوبۇل قىلىش پوزىتسىيەسى بىلەن باشقا مەدەنىيلىكنىڭ ئۈزۈقلۇق تەركىبلىرىنى قوبۇل قىلىپ، ئاسىيا مەدەنىيلىكىنىڭ ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىش داۋامىدا ئورتاق ئالغا بېسىشنى ئىلگىرى سۈرۈشىمىز كېرەك.

تۆتىنچى، دەۋر بىلەن تەڭ ئىلگىرىلەش، يېڭىلىق يارىتىپ تەرەققىي قىلىشتا چىڭ تۇرۇش. بىز يېڭىلىق يارىتىش ئارقىلىق مەدەنىيلىك تەرەققىياتىغا ھەرىكەتلەندۇرگۈچى كۈچ قوشۇپ، مەدەنىيلىكنىڭ تەرەققىيات مەنبە ئېقىن سۈيىنى جانلاندۇرۇپ، زامان ـ ماكان ھالقىغان، مەڭگۈلۈك سېھرىي كۈچكە باي مەدەنىيلىك نەتىجىلىرىنى ئۈزلۈكسىز يارىتىشىمىز كېرەك.

شى جىنپىڭ مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: جۇڭگو ھەرقايسى دۆلەتلەر بىلەن ئاسىيا مەدەنىيەت مەراسلىرىنى قوغداش ھەرىكىتىنى قانات يايدۇرۇپ، مەدەنىيلىككە تېخىمۇ ياخشى ۋاريىسلىق قىلىشنى زۆرۈر تىرەك بىلەن تەمىنلەشنى خالايدۇ؛ مۇناسىۋەتلىك دۆلەتلەر بىلەن بىرلىكتە ئاسىيانىڭ كلاسسىك ئەسەرلىرىنى ئۆزئارا تەرجىمە قىلىش پىلانى ۋە ئاسىيا كىنو ـ تېلېۋىزىيە ئالماشتۇرۇش ھەمكارلىق پىلاننى يولغا قويۇپ، كىشىلەرنىڭ بىر ـ بىرىنىڭ مەدەنىيىتىگە بولغان چۈشىنىشى ۋە زوقلىنىشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشقا ياردەم بېرىپ، مەدەنىيلىك گۈزەللىكىنى نامايان قىلىش ۋە تارقىتىش ئۈچۈن ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىش سۈپىسى بەرپا قىلىشنى خالايدۇ؛ ھەرقايسى دۆلەتلەر بىلەن ھەرقايسى ساھەلەردىكى ئالماشتۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئاقىللار ئامبىرى ئالماشتۇرۇش ھەمكارلىق ئەندىزىسىدە يېڭىلىق يارىتىپ، تۇرلۇك شەكلىدىكى ھەمكارلىقنىڭ چوڭقۇرلىشىشى، ئەمەلىي بولۇشقا تۇرتكە بولۇپ، مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشقا تۇرتكە بولۇش ئۈچۈن شارائىت يارىتىشنى خالايدۇ؛ ھەرقايسى دۆلەتلەر بىلەن ئاسىيا ساياھەتچىلىكىنى ئىلگىرى سۈرۈش پىلاننى يولغا قويۇپ، ئاسىيانىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى ئىلگىرى سۈرۈش، ئاسىيا خەلقلىرىنىڭ دوستلۇقىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن تېخىمۇ زور كۈچ قوشۇشنى خالايدۇ.

شى جىنپىڭ مۇنۇلارنى كۆرسەتتى: جۇڭخۇا مەدەنىيلىكى ئاسىيا مەدەنىيلىكىنىڭ مۇھىم تەركىبى. قەدىمدىن تارتىپ، جۇڭخۇا مەدەنىيلىكى ۋارىسلىق قىلىپ يېڭىلىق يارىتىش داۋامىدا ئۆزلۈكسىز تەرەققىي قىلدى، ۋەزىيەتنىڭ ئۆزگىرىشىگە ماسلىشىپ ئۆزلۈكسىز يۈكسەلدى، جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ ئەڭ چوڭقۇر قاتلاملىق مەنىۋى ئىنتىلىشنى جۇغلىدى، بۇلار جۇڭخۇا مىللىتىنىڭ ئەۋلاد-مۇئەۋلاد داۋاملىشىشى، تەرەققىي قىلىپ زورىيىشىدىكى مول ئوزۇقلۇق. جۇڭخۇا مەدەنىيلىكى باشقا مەدەنىيلىكلەر بىلەن ئۆزلۈكسىز ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىش داۋامىدا شەكللەنگەن ئېچىقتىلگەن سىستېما، باشتىن ـ ئاخىر ھەممىنى قوبۇل قىلىش جەريانىدا ۋاقىت ئۇزارغانسېرى جاذىلاندى. قوشنىلار بىلەن يېقىن ئۆتۈش، قوشنا ئەل بىلەن دوستانە ئۆتۈش، ھەممە ئەل بىلەن ئىنتىپاق ئۆتۈش جۇڭخۇا مەدەنىيلىكىنىڭ ئىزچىل تۇتقان يولى بولۇپ كەلدى، خەلققە نەپ يەتكۈزۈش، خەلققە مەنپەئەت يەتكۈزۈش، خەلقنى خاتىرجەم قىلىش، خەلقنى بېيىتىش جۇڭخۇا مەدەنىيلىكىنىڭ روشەن قىممەت يۆنىلىشى بولۇپ كەلدى، كونىنىڭ ئورنىغا يېڭىنى تىكلەش، دەۋر بىلەن تەڭ ئىلگىرىلەش جۇڭخۇا مەدەنىيلىكىنىڭ مەڭگۈلۈك مەنىۋى خىسلىتى بولۇپ كەلدى، يول تۇتۇشتا تەبىئەت قانۇنىيىتىگە ھۆرمەت قىلىش، تەبىئەت بىلەن ئادەمنىڭ بىرلىكىنى ئىشقا ئاشۇرۇش جۇڭخۇا مەدەنىيلىكىنىڭ ئېچىكى مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇش ئىدىيەسى بولۇپ كەلدى.

شى جىنپىڭ مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: بۇگۈنكى جۇڭگو، جۇڭگونىڭ جۇڭگوسى بولۇپلا قالماي، بەلكى ئاسىيانىڭ جۇڭگوسى، دۇنيانىڭ جۇڭگوسى. كەلگۈسىدىكى جۇڭگو، مۇقەررەر ھالدا تېخىمۇ ئوچۇق قىياپەتتە دۇنياغا كەڭ قۇچاق ئېچىپ، تېخىمۇ ھاياتىي كۈچكە تولغان مەدەنىيلىك مۇۋەپپەقىيەتلىرى بىلەن دۇنياغا تۆھپە قوشىدۇ. كۆپچىلىكنىڭ ئاسىيا مەدەنىيلىكى ۋە دۇنيا مەدەنىيلىكىنىڭ گۈزەل كەلگۈسىنى ئورتاق يارىتىشنى ئۈمىد قىلىمەن.

كامبودژا پادىشاھى سىخامونى، گىرېتسىيە زۇڭتۇڭى پاۋلوپوۋلوس، سنگاپور زۇڭتۇڭى خالىما، سىرى لانكا زۇڭتۇڭى سىرىسىنا، ئەرمېنىيە زۇڭلىسى پاشنيان، بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى ماۋارىپ ـ پەن ـ مەدەنىيەت تەشكىلاتىنىڭ باش ئىش بېجىرگۈچىسى ئازولايمۇ ئېچىلىش مۇراسىمىدا سۆز قىلدى. ئۇلار مۇنۇلارنى بىلدۈردى: دۇنيا كۆپ مەنبەلىك بولۇپ، ئوخشاش بولمىغان دۆلەت، مىللەت ۋە مەدەنىيلىك ئورتاق ھالدا مول، رەڭدار دۇنيانى ھاسىل قىلغان. ئوخشاش بولمىغان مەدەنىيلىك باراۋەر بولىدۇ، ھەرقانداق بىر خىل مەدەنىيلىك باشقا مەدەنىيلىكنىڭ ئورنىنى ئالالمايدۇ، ھەرقانداق بىر مەدەنىيلىكنىڭ باشقا مەدەنىيلىكنى كۆزگە ئىلماسلىقىغا بولمايدۇ. ئۆزئارا ھۆرمەتلەشتە مەدەنىيلىكنىڭ پەرقى، مۇستەقىللىقى ۋە كۆپ خىللىقىغا ھۆرمەت قىلىش كېرەك. مەدەنىيلىك ئارىسىدىكى پىكىر ئالماشتۇرۇپ سۆزلىشىش ۋە ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشنى كۈچەيتىش كېرەك، مۇشۇنداق قىلغاندىلا، ئاندىن دۇنيانىڭ ئۇزاق داۋاملىشىدىغان تىنچلىقى ۋە ئىنسانىيەتنىڭ گۈللىنىپ ئالغا بېسىشنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ. ئاتالمىش «مەدەنىيلىك توقۇنۇشى نەزەريىسى» ئىنتايىن خاتا بولۇپ، مەدەنىيلىكنى تۇتاشتۇرىدىغان كۆۋرۈكنى بۇزىدۇ، ھەتتا ئۇزۇپ تاشلايدۇ. مەدەنىيەتتىكى بىر ئىزىدا توختاپ قېلىپ بېكىنۋېلىش، ئۆزىنى ھەممىدىن قالتىس چاغلاش ۋە ئەسەبىزم دەل دۇنيادىكى نۇرغۇن زىددىيەت ۋە توقۇنۇشقا سەۋەبچى بولدى. رەئىس شى جىنپىڭنىڭ ئاسىيا مەدەنىيلىك سۆزلىشىش يىغىنى ئۆتكۈزۈشنى تەشەببۇس قىلغانلىقىغا رەھمەت ئېيتىمىز، بۇ ئاسىيادىكى دۆلەتلەر ھەم ئوخشاش بولمىغان مەدەنىيلىكنىڭ سۆزلىشىش، ئالماشتۇرۇشنى مۇھىم سۈپا بىلەن تەمىنلىدى، ھازىرقى ۋەزىيەتتە دەل ۋاقتىدا بولدى، ئەھمىيىتى مۇھىم، زور، چوڭقۇر. ئاسىيادىكى دۆلەتلەر ھەمنەپەس، تەقدىرداش بولۇپ، سۆزلىشىش، ئارىلىشىشنى كۆچەيتىشى، ئۆزئارا چۈشىنىشنى ئىلگىرى سۈرۈشى، گۈللەنگەن ئاسىيادىن ئورتاق بەھرىلىنىشنى كېرەك. ئاسىيا مەدەنىيلىكىنىڭ ئوچۇق، سىغدۇرۇشچان بولۇشتەك قىممەت قارىشىدا چىڭ تۇرۇپ، رايون سىرتىدىكى باشقا مەدەنىيلىك بىلەن بولغان ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشنى كۈچەيتىپ، ئىناق دۇنيانى ئورتاق قۇرۇش كېرەك.

چەت ئەل تەرەپ رەھبەرلىرى مۇنۇلارنى بىلدۈردى: قەدىمىي جۇڭخۇا مەدەنىيلىكى دۇنياغا قىمەتلىك بايلىقلارنى قالدۇردى، رەئىس شى جىنپىڭنىڭ ئاسىيا تەقدىر ئورتاق گەۋدىسى ۋە ئىنسانىيەت تەقدىرى ئورتاق گەۋدىسى بەرپا قىلىشتىن ئىبارەت ئۈلۈغ تەسەۋۋۇرنى ئوتتۇرىغا قويۇشى ھازىرقى زامانىدىكى جۇڭگونىڭ دۇنيانىڭ تىنچلىقى ۋە ئىنسانىيەتنىڭ ئالغا بېسىشى ئۈچۈن قوشقان يەنە بىر مۇھىم، زور تۆھپىسى. ھەرقايسى دۆلەتلەر «بىر بەلباغ، بىر يول»نى ئورتاق قۇرۇش مۇھىم پۇرسىتىنى ئىگىلەپ، ئەل رىشتىنى تۇتاشتۇرۇپ، تىنچلىق، دوستلۇق، ھەمكارلىقنى ئىلگىرى سۈرۈپ، گۈزەل ئارزۇنى ئورتاق ئىشقا ئاشۇرۇشى كېرەك.

دىك شۆشياڭ، سۈن چۈنلەن، ياڭ جىيېچى، سەي چى، ژاڭ يى، خې لىفېڭ قاتارلىقلار قاتناشتى.

خۇاڭ كۈنمىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىغا رىياسەتچىلىك قىلدى.

ئېچىلىش مۇراسىمىدىن ئىلگىرى، شى جىنپىڭ مېھمان كۈتۈش زالىدا چەت ئەل تەرەپ رەھبەرلىرى بىلەن بىر ـ بىرلەپ قول ئېلىشىپ، ئۆزئارا ئەھۋال سوراشتى. ئارقىدىن، جۇڭگو ۋە چەت ئەل رەھبەرلىرى بىرلىكتە مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى كۆرگەزمىسىنى ئېكسكۇرسىيە قىلىپ، جۇڭگو، سىرى لانكا، سنگاپور، گىرېتسىيە، كامبودژا، ئەرمېنىيەدىن كەلتۈرۈلگەن سەرخىل مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىدىن ھۆزۈرلاندى ھەم ئېچىلىش مۇراسىمىغا قاتنىشىدىغان مۇھىم ئەزىز مېھمانلارنىڭ ۋەكىللىرى بىلەن سۈرەتكە چۈشۈپ خاترە قالدۇردى.

ئاسىيا مەدەنىيلىك سۆزلىشىش يىغىنىنىڭ «ئاسىيانىڭ مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇشى، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشى ۋە تەقدىر ئورتاق گەۋدىسى» بولۇپ، ئېچىلىش مۇراسىمى، پاراللېل شۆبە مۇنبەر، ئاسىيا مەدەنىيەت كاتتا مەرىكىسى، ئاسىيا مەدەنىيلىك ھەپتىلىكى پائالىيىتىدىن ئىبارەت تۆت چوڭ بۆلەكتە جەمئىي 110 مەيدانغا ئېرىشىدىغان ئارتۇق مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇش پائالىيىتى ئۆتكۈزۈلىدۇ. تەخمىنەن 1200دەك جۇڭگولۇق ۋە چەت ئەللىك ئەزىز مېھمان ئېچىلىش مۇراسىمىغا قاتناشتى.

پارلاق ئاسىيا مەدەنىيلىكى دۇنيا مەدەنىيلىكىنىڭ ئېسىل سەھىپىسى

ـــ رەئىس شى جىنپىڭنىڭ ئاسىيا مەدەنىيلىك سۆزلىشىش يىغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىدا سۆزلىگەن ئاساسىي مەقسەت نۇقتىسى توغرىسىدا

□خەلق گېزىتى ئوبزورچىسى

ھەممە بىر يەرگە جەم بولدى، ھەممە بىرلىكتە تەنتەنە قىلدى!

5 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنى، ئاسىيادىكى 47 دۆلەت ۋە بەش چوڭ قىتئەنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن ئەزىز مېھمانلار ئاسىيا مەدەنىيلىك سۆزلىشىش يىغىنىغا قاتناشىپ، ئاسىيا مەدەنىيلىكىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش يولى توغرىسىدا ئورتاق كېڭەشتى، ئاسىيانىڭ ھەمكارلىشىپ ئورتاق پايدا ئېلىش بۇيۇك پىلانى توغرىسىدا ئورتاق سۆھبەتلەشتى، مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشقا كۈچ چىقاردى، ئاسىيا تەقدىر ئورتاق گەۋدىسى، ئىنسانىيەت تەقدىرى ئورتاق گەۋدىسىنى ئورتاق بەرپا قىلىشنىڭ ئادەمىيەت ئاساسىنى پۇختىلاش ئۈچۈن كۈچ چىقاردى. بۇ، ئاسىيانىڭ مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇشى، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشتىكى مۇھىم تارىخىي تۈگۈن، ئىنسانىيەت مەدەنىيلىكىنىڭ تەرەققىياتىدىكى مۇھىم تارىخىي پېيت.

رەئىس شى جىنپىڭ ئاسىيا مەدەنىيلىك سۆزلىشىش يىغىنىنىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىدا ئاساسىي مەقسەت نۇقتىسى سۆزلەپ، ئاسىيا مەدەنىيلىكىنىڭ تەرەققىيات مۇساپىسىنى چوڭقۇر ئەسلەپ ئۆتتى، ئاسىيا خەلقى ياراتقان شانلىق مەدەنىيلىك نەتىجىلىرىگە يۈكسەك باھا بەردى، ئاسىيا خەلقىنىڭ بىر تىنچ، خاتىرجەم، ئورتاق گۈللەنگەن، ئېچۇۋېتىلگەن، تۇتاشقان ئاسىيانى بولغان گۈزەل تەلپۈنۈشىنى توغرا ئىگىلەپ، ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشنى كۈچەيتىشتىكى تۆت نۇقتىلىق تەشەببۇسنى ئېنىق ئوتتۇرىغا قويۇپ، دۇنيا خەلقىگە جۇڭخۇا مەدەنىيلىكىنىڭ ئالاھىدىلىكى ۋە خاراكتېرىنى جاكارلاپ، يېغىنغا قاتناشقان ئەزىز مېھمانلار ئارىسىدا كەڭ ئورتاق سادا پەيدا قىلدى، خەلقئارا جەمئىيەتتە قىزغىن ئىنكاس قوزغىدى.

ئاسىيا ئىنسانىيەت مەدەنىيلىكى پەيدا بولغان مۇھىم ماكان، ئاسىيا خەلقى نەچچە مىڭ يىللىق تەرەققىيات مۇساپىسىدە شانلىق مەدەنىيلىك نەتىجىلىرىنى ياراتتى، ئاسىيالقلارنىڭ ئەجدادلىرى ئالىلىبۇرۇنلا مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشنى باشلىغان. ئاسىيالقلارنىڭ ئەجدادلىرى ئەۋلادمۇئەۋلاد يىللارنىڭ سىناقلىرىنى باشتىن كەچۈرۈپ، ئىشلەپچىقىرىش، تۇرمۇش ئەمەلىيىتىدە ئۇزاق تارىخ ياراتتى، چوڭقۇر مەدەنىيلىك توپلىدى. تۇرلۇك مەدەنىيلىك بۇ زېمىندا ئۆزئارا گىرەلىشىپ نۇر چېچىپ، ئاسىيا مەدەنىيلىكىنىڭ تەرەققىيات ئېپوسىنى پۈتتى. يېپەك يولى، چاي يولى، خۇش پۇراق ماتېريالار يولى قاتارلىق قەدىمكى سودا يوللىرى يېپەك، چاي، فارفور، خۇشپۇراق ماتېريال، رەسساملىق، ھەيكەلتىراشلىق سەنئىتى قاتارلىقلارنىڭ ئاسىيادىكى ھەرقايسى دۆلەتلەرگە كەڭ تارقىلىشىغا تۇرتكە بولۇپ، ئاسىيالقلار ئەجدادلىرىنىڭ ئالاقىلىشىشى، ئالماشتۇرۇشى، بىر ـ بىرىنى تولۇقلايدىغان مەدەنىيلىك سۆزلىشىشلىرىنى خاتىرلىدى. ھازىر «بىر بەلباغ، بىر يول»، «ئىككى كاردىور، بىر چەمبىرەك»، «ياۋروپا ـ ئاسىيا ئىقتىساد ئىنتىپاقى» قاتارلىقلار مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىش يولىرىنى كېڭەيتتى، ھەرقايسى دۆلەتلەر پەن ـ تېخنىكا، مائارىپ، مەدەنىيەت، سەھىيە، ئەلئارا ئالاقە قاتارلىق ساھەلەردىكى ھەمكارلىقنى قىزغىن قانات يايدۇرۇدى، ئاسىيا مەدەنىيلىكىمۇ ئۆزىنىڭ ئېچكى قىسمى ھەم دۇنيا مەدەنىيلىكى بىلەن بولغان ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىش داۋامىدا تەرەققىي قىلىپ زورايدى. بۇگۈنكى ئاسىيانىڭ كۆپ خىللىق ئالاھىدىلىكى يەنىلا ناھايىتى گەۋدىلىك بولۇپ، ئوخشاش بولمىغان مەدەنىيلىك، ئوخشاش بولمىغان مىللەت، ئوخشاش بولمىغان دىنلار مۇجەسسەملىشىپ ئۆزئارا يۇغۇرۇلۇپ، رەڭدار ئاسىيا چوڭ ئائىلىسىنى ئورتاق ھاسىل قىلدى، ئوخشاش بولمىغان مەدەنىيلىكلەر ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىش داۋامىدا ئۆزئارا گىرەلىشىپ نۇر چېچىپ، بىر ـ بىرىنى تولۇقلاپ، ئىنسانىيەت مەدەنىيلىكىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن مۇھىم تۆھپە قوشتى.

«ھەرخىل خۇرۇچلار قوشۇلسا، شورپا تېخىمۇ مەززىلىك بولىدۇ.» ئىنسانىيەت مەدەنىيلىكىنىڭ كۆپ خىللىق دۇنيانىڭ ئاساسىي ئالاھىدىلىكى، شۇنداقلا ئىنسانىيەت تەرەققىياتىنىڭ مەنبەسى. «پارلاق ئاسىيا مەدەنىيلىكى دۇنيا مەدەنىيلىك تەرەققىيات تارىخىنىڭ رەڭدار سەھىپىسىنى پۈتتى، ئىنسانىيەت مەدەنىيلىكى ئاسىيا بولغاچقا تېخىمۇ پارلاق ۋە كۆركەم تۇسكە كىردى.» خۇددى رەئىس شى جىنپىڭ كۆرسەتكەندەك، دىندىن پەلسەپەگىچە، ئەخلاقتىن قانۇنغىچە، ئەدەبىياتتىن رەسىمگىچە، تىياترىدىن مۇزىكىغىچە، شەھەردىن يېزىغىچە، ئاسىيا قاپلاش دائىرىسى كەڭ بولغان ئۆرپ ـ ئادەت ۋە قائىدە ـ يوسۇنلارنى شەكللەندۇرۇپ، مىڭ يىلدىن بۇيان ۋاريىسلىق قىلىپ كەلگەن ئۆچەمس ئەسەرنى پۈتۈپ، كاماللەتكە يەتكەن چوڭقۇر مەزمۇنلۇق سەنئەت گۆھەرلىرىنى قالدۇرۇپ، تۇرلۇك تۈزۈم نەتىجىلىرىنى شەكللەندۇرۇپ، دۇنيانى مول مەدەنىيلىك تالللىشى بىلەن تەمىنلىدى. ئاسىيانىڭ مەدەنىيلىك تەرەققىيات تارىخى شۇنى چوڭقۇر چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇكى، مەدەنىيلىك كۆپ خىل بولغاچقا ئالماشتۇرۇلىدۇ، ئالماشتۇرۇلغاچقا ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىنىدۇ، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىنغاچقا تەرەققىي قىلىدۇ. ئۆزئارا ھۆرمەت قىلىش، باراۋەر مۇئامىلە قىلىشتا چىڭ تۇرساق، گۈزەللىكلەردىن ھۆزۈرلىنىش، گۈزەللىكلەردە ئورتاقلىشىشتا چىڭ تۇرساق، ئوچۇق، سىغدۇرۇشچان بولۇش، ئۆزئارا ئۆگىنىش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشتا چىڭ تۇرساق، دەۋر بىلەن تەڭ ئىلگىرىلەش، يېڭىلىق يارىتىپ تەرەققىي قىلىشتا چىڭ تۇرساق، بىز ئاندىن ئاسىيا تەقدىر ئورتاق گەۋدىسى، ئىنسانىيەت تەقدىرى ئورتاق گەۋدىسىنى ئورتاق بەرپا قىلىدىغان ئادەمىيەت ئاساسىنى مۇستەھكەملىيەلەيمىز، ھەرقايسى دۆلەت خەلقلىرى ئاندىن تېخىمۇ مول مەزمۇنلۇق مەنىۋى تۇرمۇشتىن بەھرىمەن بولۇپ، تېخىمۇ تاللاش ئىمكانىيىتى بولغان كەلگۈسىنى يارىتالايدۇ.

«يېگانە گۈل ئاچسا پورەك، بەرمەس باھاردىن دېرەك؛ تولار زېمىن باھار پەيزىگە، بارچە گۈللەر ئاچقاندا پورەك.» ئىنسانىيەت مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇشى، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشنىڭ چوڭ يۈزلىنىشىنى ئىگىلەپ، ئاسىيا خەلقىنىڭ گۈزەل كەلگۈسىگە بولغان تەلپۈنۈشىگە ماسلىشىپ، مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇش، ئۆزئارا ئۆرنەك ئېلىشنى ھەرقايسى دۆلەت خەلقلىرىنىڭ دوستلۇقىنى ئىلگىرى سۈرىدىغان كۆۋرۈكتە بولدىغان ھەرىكەتلەندۇرگۈچى كۈچكە، دۇنيا تىنچلىقىنى قوغدايدىغان رىشتىگە ئايلاندۇرۇپ، ھەر خىل مەدەنىيلىكنى ئىناق، ئورتاق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدىغان قىلىپ، ھەممە كىشىنى مەدەنىيلىك ئوزۇقىدىن بەھرىمەن قىلساق، بىز ئاسىيا مەدەنىيلىكى ۋە دۇنيا مەدەنىيلىكىنىڭ گۈزەل كەلگۈسىنى ئورتاق يارىتالايمىز.

(شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 5 ـ ئاينىڭ 15 ـ كۈنى تېلېگرامىسى)

(بېشى 1 ـ بەتتە)

شى جىنپىڭ مۇنۇلارنى تەكىتلىدى: جۇڭگولۇقلار ئەزەلدىن «قوشنىلار بىلەن يېقىن ئۆتۈش، قوشنا ئەل بىلەن دوستانە ئۆتۈشنى دۆلەتنىڭ ئەڭگۈشتەرى قىلىش»، «ئۇرۇق ـ تۇغقانلار ئېجىل ئۆتۈش، قولۇم ـ قوشنىلار ئىناق ئۆتۈش»نى قەدىرلەپ كەلگەن. جۇڭگو خەلقى ئاسىيادىكى ھەرقايسى دۆلەتلەرنىڭ ئۆزئارا ھەمدەم بولۇپ، جاپا ـ مۇشەققەتتە بىللە بولۇپ، دۇنيانىڭ ئالغا ئىلگىرىلىش قەدەمىدە تەڭ ئىلگىرىلەپ، دۇنيانىڭ تەرەققىيات ئېقىمىدا تەرەققىي قىلىپ، قول تۇتۇشۇپ ئاسىيا ۋە دۇنيانىڭ تېخىمۇ گۈزەل كەلگۈسىنى ئورتاق يارىتىشنى سەممىي ئۈمىد قىلىدۇ.

شى جىنپىڭ مۇنداق جاكارلىدى: ئاسىيا مەدەنىيەت كاتتا مەرىكىسى پائالىيىتى رەسمىي باشلاندى!

جاراڭلىق مۇزىكا ساداسى كېچە ئاسمىندا ياڭرىدى، ئاسىيا مەدەنىيلىك سۆزلىشىش يىغىنىنىڭ غايەت زور بەلگىسى چوڭ ئېكراندا كۆرۈندى، ئاسىيا مەدەنىيلىك ئالماشتۇرۇشى، سۆزلىشىشنىڭ سمۇۋولى بولغان ئالتە بەرگىلىك مودەنگۈل پورەكلەپ ئېچىلدى.

ئۈيغۇن سىمفونىيە تەڭكەش قىلىنغان «بىزنىڭ ئاسىيا» دېگەن ئومۇمىي خور ئىجىدە ھەيۋەت بىلەن باشلاندى. نۇرغۇن دۆلەتتىن كەلگەن ياش ناخشچىلار ۋە بىرلەشمە ئوركېستىر بۇ كاتتا مەردىكە